

VERENIGING
Vrienden
van
Sonsbeek

Infobulletin Parken Sonsbeek, Zijpendaal en Gulden Bodem

Zomer 2002, jaargang 14, nummer 2

VERENIGING
**Vrienden
van
Sonsbeek**

De komst van de hogesnelheids-trein naar Arnhem maakt forse ingrepen noodzakelijk. Dit is goed te zien bij de Zypsepoort, de verbinding van het centrum naar onder meer park Sonsbeek.

Door de Transvaalbuurt, loopt nog een verbinding van Sonsbeek richting centrum: de St Jansbeek. Dit najaar - volgend voorjaar zal 'n begin worden gemaakt met een lang gekoesterde wens: het weer naar boven halen van die beek. De Vrienden van Sonsbeek steunen de plannen daarvoor. Op de omslag van dit nummer de beek in De la Reystraat op een prent uit de eerste helft van de de vorige eeuw. Het is een tekening van de kunstenaar Hendrik Postma (1873- 1945).

Net zo als toen zal het niet meer kunnen worden, maar met een weer zichtbare beek zal het romantische verleden van de buurt zeker weer tot leven komen.

De beek, die onder de spoordijk door via de singels richting Rijn loopt, werd destijds gedempt om met name het busverkeer de ruimte te geven. Het is de bedoeling ook de gietijzeren hek-werken op de brug te herstellen. Zo tegen de tijd dat de boge snelheidstrein in Arnhem over de nieuwe spoorbaan gaat rijden zullen de passagiers dan via de herstelde beek een blik op Sonsbeek, de parel aan de Veluwezoom, kunnen werpen.

De Vereniging Vrienden van Sonsbeek wil een klankbord zijn voor de bezoekers van de monumentale parken en voor de eigenaresse van de parken, de gemeente Arnhem. Het doel van de Vereniging is daadwerkelijk mee te werken aan de instandhouding en verfraaiing van de parken Sonsbeek, Zijpendaal en Gulden Bodem. De Vereniging ondersteunt het Bezoekerscentrum De Watermolen met een vaste bijdrage per lid.

Het lidmaatschap bedraagt per jaar minimaal:
voor particulieren: € 12,50
voor verenigingen: € 35,-
voor bedrijven: € 50,-
Bankrekeningnummer:
ABN AMRO 40 63 33 505.
t.n.v. Vrienden van Sonsbeek Arnhem

Bestuur Vereniging Vrienden van Sonsbeek:

Luuk Broer, secretaris, tel.: 442 49 56
Kees Hoogendijk, penningmeester, tel.: 445 84 08
Loes Prakke, ledenadm. en pr, tel.: 443 34 95
Tjada van den Eelaart-de Sitter, lid, tel.: 445 50 98
Jan Vierdag, lid, tel.: 443 72 79
Carel Otten, lid, tel.: 445 00 20

Adviseurs:

Jeroen Voskuilen, namens De Watermolen;
Jeroen Glissenaar, namens MOW;
Joop Morsink.

Kopij voor het volgende nummer

Het herfstnummer verschijnt 21 september.

Uiterste datum inleveren kopij: vrijdag 23 augustus 2002.

Beeldmateriaal, foto's en dergelijke zijn welkom. U kunt uw bijdrage sturen naar:
Cattepoelseweg 101, 6815 CA Arnhem, email ampersand.arnhem@planet.nl

Wie..?.

Wie heeft zin om de redactie te komen versterken? Aaltje Koopman heeft elders werk gevonden. Wie kan haar taak, het schrijven van achtergrondverhalen, op zich nemen. Verder zoeken we een vrijwilliger die met name de eindredactie en de contacten met de vormgever en drukker op zich wil nemen.

Aarzel niet te bellen 026-445 00 20.

De Stichting Bezoekerscentrum De Watermolen wil bezoekers bewust maken van de mooie groene kanten van Arnhem en antwoord geven op de vele vragen die de parken in deze groene stad oproepen. Dit gebeurt door het organiseren van tentoonstellingen, excursies en evenementen. De Watermolen is ook informatiecentrum voor de parken Sonsbeek, Zijpendaal en Gulden Bodem en een goed startpunt bij een bezoek aan de parken.
Internet: <http://www.dewatermolen.nl>

Bestuur Stichting Bezoekerscentrum De Watermolen

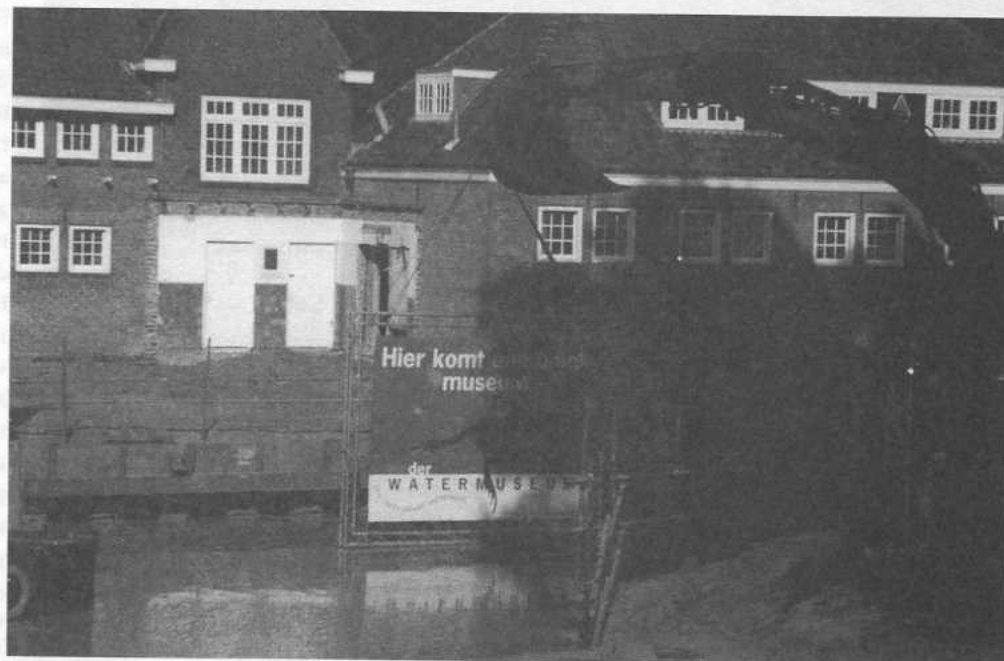
Gerrit Sanders, voorzitter;
Jan Kramer, secretaris
Gerard Otten, penningmeester

Secretariaat/ledenadministratie:

Vereniging Vrienden van Sonsbeek
per adres Bezoekerscentrum De Watermolen,
Zijpendaalseweg 24a
6814 CL Arnhem, Tel.: 026 445 06 60,
E-mail: info@parksonsbeek.nl
Internet: <http://www.parksonsbeek.nl>

In de schaduw van een linde

In de schaduw van de majestueuze linde naast het Rentmeestershuis aan de Zypendaalseweg werd vrijdag 31 mei door burgemeester Pauline Krikke het officiële startsein gegeven voor de bouw van het Nederlands Watermuseum. Zij hees een groot bord uit de met beekwater gevulde bouwput. Daarop stond de tekst 'Een spetterende ontdekking' Dat zal het nieuwe museum volgens de makers zeker gaan worden. Het publiek zal er straks op interactieve wijze kennis kunnen maken met alle aspecten van zoet water. Het museum wordt ondergebracht in de Begijnmolen,

“Wat gebeurt hier?” vragen de kinderen...

Op een doordeweekse dag lopen mijn man, onze kinderen en ik door het Park Sonsbeek naar het Bezoekerscentrum De Watermolen. Daar bijna aangekomen zien we een grote bouwplek. “Wat gebeurt hier?” vragen de kinderen, die een graafmachine zien staan en dat erg spannend vinden. Op een bordje valt te lezen dat het hier gaat om de bouw van het Nederlands Watermuseum.

Het hele terrein is afgezet met Heras Hekwerken. Nu ik erover nadenk, vraag ik me ineens af of er wel andere hekwerken bestaan. Volgens mij zijn alle bouwterreinen omheind

met Heras Hekwerken. Hoe dan ook, het is een immens bouwterrein; de afrasteringen staan bijna tot aan het terrein van de Watermolen. Achter de hekken zien wij een aantal barakken. Die zullen dienen om materiaal in op te slaan, als kantoorruimten en één van de keten zal wel gebruikt worden als 'schafikeet'.

Voor ons ligt een hele grote waterput, er is een slang ingelegd. Zou deze voor de afvoer van overtollig water zijn? Een eindje verderop liggen nog twee van die bouwputten vol water. Er naast ligt een enorme berg zand en modder.

de watermolen uit 14de eeuw en het daarmee verbonden nieuwe ondergronds gebouw met een oppervlakte van zo'n 1600m². De totale oppervlakte van het museum bedraagt straks meer dan 2000m². In technisch opzicht is het een zeer bijzonder project. Door gebruik te maken van de aanwezigheid van twee gekantelde kleischotten, die moeten fungeren als natuurlijke damwanden, kan de bouw van het museum zonder het evenwicht in het monumentale park te verstoren worden uitgevoerd. Men kan zeggen dat de vorm van het gebouw door de kleischotten is bepaald. Het ondergrondse gebouw van het museum ligt op zijn laagste punt zeven meter diep. Het ontwerp is van architectenbureau Van Hillo/Verschaeren.

De berg is zo hoog, dat ik me bijna niet kan voorstellen, dat dit enkel het zand van de uitgegraven putten is. In één van de waterputten is een shovel aan het werk. Aan de zijkanten van een put, worden laswerkzaamheden verricht. Wat zijn ze toch allemaal aan het doen en waarom staan die putten vol water? Mijn oudste zoon vraagt of er vissen in zwemmen. Nou, dat denk ik niet. Het is vast niet de bedoeling, dat de werklieden tijdens hun pauze een hengeltje uitwerpen.

Al wandelende komen we aan bij de voorzijde van het project. Hier is een opening in het hekwerk. Het zal wel de bedoeling zijn dat daar het bouwverkeer doorheen rijdt. Op het terrein staan busjes van diverse bouwbedrijven, zelfs één uit België. Nieuwsgierig als ik ben, loop ik

het terrein op. Ik weet wel dat het niet mag, maar er is niemand die er iets van zegt. Het is dat het zo'n modderboel is, anders zou ik wel één van de waterputten van dichtbij willen zien. Inmiddels is mijn man in gesprek geraakt met iemand die meer weet van het bouwen van het Watermuseum. Hij vertelt dat het museum grotendeels ondergronds zal worden gebouwd. Eerst wordt er een bouwput gegraven van 2000 vierkante meters. Die put komt vol water te staan, waarna er onderwaterbeton gestort wordt. Het werk wordt gedaan door duikers; zij controleren de hele put, storten het beton en maken ankers vast in het beton. Zodra dit klaar is, wordt de boel geïnspecteerd waarna er gebouwd gaat worden. Als de bouw gereed is, komt er een meter grond op het dak om het

Verwacht wordt dat de bouw ongeveer een jaar gaat duren. Na de bouw, volgt de inrichting van het museum. Per jaar worden 75.000 bezoekers verwacht. De bouw gaat 9,5 miljoen euro kosten. De bouw startte met het plaatsen van damwanden. Met het uitgraven van 130.000 kubieke zand vult de bouwkuip zich verder met grondwater, waarna duikers tussen de 1200 en 1300 m³ onderwaterbeton in de bouwput zullen storten. Vervolgens kan de bouw van de ondergrondse ruimte beginnen. Het zand wordt gebruikt bij de bouw van de Betuwelijn. Over ruim een jaar wordt op het tot zeven meter diepe gebouw één meter grond gestort en met gras ingezaaid. Het authentieke beeld van het monumentale Sonsbeekpark moet dan weer hersteld zijn.

landschap weer in de oorspronkelijke staat terug te brengen. De man vertelt zeer gedreven. Hij meldt dat het een prachtig museum gaat worden, dat het samen met Burgers Zoo en het Openluchtmuseum een topattractie van Arnhem zal worden, met een bezoekersaantal van 75.000 per jaar.

Wij bedanken de man voor zijn uitleg, lopen verder en bekijken nogmaals het bord met informatie. Er zijn veel geldschieters voor dit project. In de gauwigheid tel ik er zeventien. Daarnaast verneem ik, dat het mede mogelijk wordt gemaakt door diverse Nederlandse Waterschappen.

Als ik zo op het terrein neerkijk, valt mij nog een aantal zaken op. In de eerste plaats dat er weinig mensen aan het werk zijn. Ik registreer

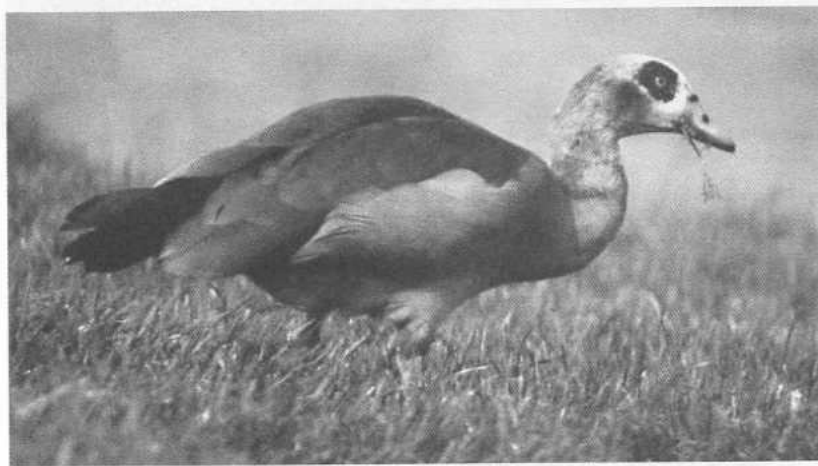
slechts twee shovelf bestuurders en twee 'gewone' mannen. Maar misschien zijn er onder water duikers aan het werk. Hun werk is immers onzichtbaar. Verder zie ik, dat de werklieden geen helm dragen terwijl dat volgens een groot bord -hetzelfde bord als waar 'verboden toegang voor onbevoegden' op staat- wél verplicht is. Tot slot merk ik op, dat er nog heel veel moet gebeuren. Reden waarom ik het mij nauwelijks kan voorstellen dat het Nederlandse Watermuseum al in het voorjaar van 2003 zijn deuren opent. Ik hoop overigens wel dat de bouw op schema blijft want mijn nieuwsgierigheid naar het museum is sterk geprikkeld. Ik zal zeker één van de eerste bezoekers zijn.

Annelies Verbeij

Opmars van de Nijlgans

*Park Sonsbeek staat bekend om zijn vele soorten water- vogels. Eenden, waterhoentjes, reigers, ganzen, zwanen, van alles scharrelt er rond de St. Jansbeek en haar vijvers. Eén van de opvallendste watervogels is de Nijlgans, voor ingewijden de *Alopochen aegyptiaca*.*

Deze van oorsprong exotische vogel is eigenlijk geen echte gans, maar familie van de Bergeend. De Nijlgans is herkenbaar aan zijn lange roze poten en roze bek, afgelijnd met donkerbruine randen. Het verenpak kent een bonte mengeling van groen- rood- en okertinten, een donkerbruine vlek op de onderborst en op de hals een donkerbruine kraag. Kenmerkend is de roodachtige 'bril' rond de oranje-rode ogen. Nijlganzen broeden vanaf half januari tot eind juni. Succesvolle paren brengen gemiddeld ruim zeven jongen groot. Nijlganzen hebben een opvliegend karakter en dulden geen andere vogels in hun nabijheid, zeker niet als ze jongen hebben.

Toename

Oorspronkelijk komt de Nijlgans uit Afrika. Ze komen voor langs het hele stroomgebied van de Nijl en ten zuiden van de Sahara. Sinds de 17de eeuw wordt de soort in Europa als siervogel aangetroffen. Nijlganzen werden voor het eerst in Groot-Britannië ingevoerd, maar ook in de rest van Europa komen meer

en meer exemplaren voor. In Nederland werd in 1967 het eerste 'wilde' broedgeval gesignaleerd. Dat was in Den Haag. Een waterwildkweker uit Woensdrecht schreef in 1970 in 'Het Vogeljaar' dat hij jarenlang Nijlganzen had gekweekt en ze los had laten vliegen. Een deel van de in Nederland voorkomende Nijlganzen zal daar zijn oorsprong hebben gehad. Begin jaren '80 waarschuwde Anton van Hooff van Burgers Zoo al voor deze watervogel. 'Ze zijn zeer agressief, zitten flink achter andere vogels aan en ze zullen zich wel snel vermenigvuldigen en uitbreiden' Van Hooff heeft gelijk gekregen. Het aantal vrij vliegende en broedende Nijlganzen is in de loop der jaren sterk toegenomen.

Aanwinst

In Nederland komen inmiddels meer dan 1000 broedparen voor, waarvan zes koppels in Park Sonsbeek nestelen. Drie koppels hebben dit voorjaar samen al voor ruim 25 nakomelingen gezorgd. Parkbeheerder Jeroen Glissenaar heeft dubbele gevoelens over de aanwezigheid van de Nijlgans in 'zijn' park. 'Het is een prachtige vogel om te zien en zeker een aanwinst voor het park', vindt hij. 'Maar ze zijn behoorlijk agressief en verjagen de andere eenden. Het worden er gauw te veel' Volgens Glissenaar zijn twee koppels Nijlganzen, waarvan één koppel in Sonsbeek en één in park Zijpendaal, meer dan genoeg. De Nijlganzen worden niet gekortwiek, dus de meeste zullen uit zichzelf verder trekken. Om de opmars van de Nijlgans enigszins in toom te houden worden er ieder jaar een aantal weggevangen en overgebracht naar andere parken.

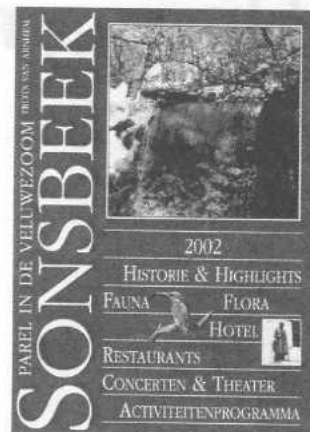
Jos Diender

Sonsbeek weer in zakformaat

Voor Sonsbeek startte het evenementenseizoen 2002 met een nieuwe uitgave van het boekje 'Sonsbeek; parel in de Veluwezoom'. Het boekje in zakformaat staat boordevol informatie over het Arnhemse park en bevat een evenementenkalender met een overzicht van alle activiteiten in Sonsbeek in 2002. Tevens presenteren zich in het Sonsbeekboekje de diverse horeca-ondernemingen en evenementenorganisaties die in het park actief zijn. Het rijk geïllustreerde boekje informeert de

lezer over flora, fauna en de geschiedenis van Sonsbeek. Behalve Kasteel Zijpendaal en het toekomstige Watermuseum, krijgen ook het Nederlands Openluchtmuseum en Burgers Zoo de volle aandacht.

Het boekje is gratis verkrijgbaar bij Bezoekerscentrum De Watermolen, de Gelderse bibliotheken, gemeentehuizen in de regio Arnhem, campings, de diverse restaurants in en om Park Sonsbeek en de hotels in Arnhem en omgeving.

www.dewatermolen.nl

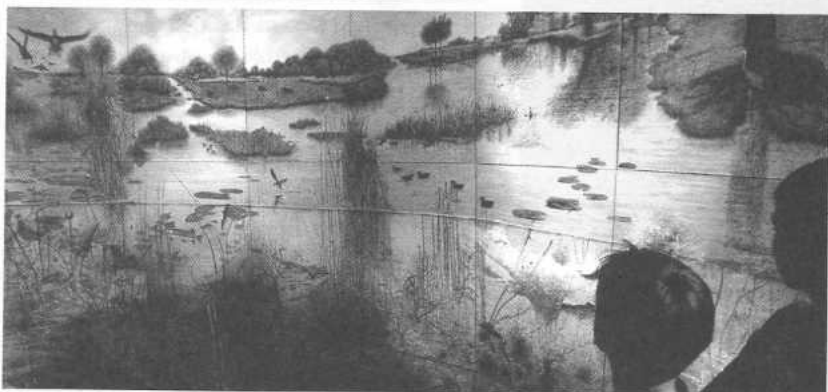
Eind mei 2002 is Bezoekerscentrum De Watermolen 'digitaal' gegaan. Dit gebeurde door het lanceren van een eigen website (www.dewatermolen.nl). Het informatiecentrum voor Park Sonsbeek benut iedere

mogelijkheid om de bezoekers te informeren over de activiteiten in het park. Een eigen website hoort daar zeker bij. Het bezoekerscentrum kreeg de website aangeboden door de Rotary Arnhem IJssel.

WondereWaterWereld

De WondereWaterWereld, een panorama die Marian Schuurman uit Sinderen samen met 38 fijnschilders heeft gemaakt, staat van medio juli tot en met medio september opgesteld in De Watermolen. Iedere schilder verzorgde een paneel van 70 bij 100 cm. Te zien zijn rietvelden, weidelanden, parklandschappen en recreatiegebieden, onder en boven water. De tentoonstelling werd gemaakt in het kader van het internationaal jaar van het water.

Themamaand 'Bewust Wandelen'

De hele maand juni staan de activiteiten van Bezoekerscentrum De Watermolen in Park Sonsbeek in het teken van het project 'Bewust Wandelen'. Daarbij wordt het wandelen in verband gebracht met de veronderstelling dat de mensen vroeger dankzij ervaring en intuïtie, maar ook uitgaande van de kennis van onder andere astrologie, wichelen en steenzettingen, veel meer in harmonie met de aarde leefden dan nu.

Tamme kastanjes die tot de verbeelding spreken. Ze staan al sinds Hertog van Gelre op de Gulden bodem.

Door die kennis, die ook wel geomantie wordt genoemd, dacht men goed te weten wat de juiste plek was om een huis of heiligdom te bouwen en welke plekken geschikt waren voor bijvoorbeeld de landbouw. Volgens het Van Dale Groot Woordenboek der Nederlandse Taal is 'geomantiek' de waarzegkunde die van de verschijnselen op aarde uitgaat.

Die kennis is in de loop der eeuwen bijna volledig verloren gegaan. Met het bestuderen van het geomantische verleden van onze voorouders, kunnen wij deze oude kunde opnieuw en aangepast, deel laten uitmaken van ons dagelijks leven.

Bezoekerscentrum De Watermolen wil samen met het tijdschrift 'Bewust Wandelen' de geomantische levenswijze van onze voorouders onder de aandacht van het grote publiek brengen. Dat gebeurt onder andere door het organiseren van een serie themawandelingen onder leiding van een deskundige in de geomantiek, waarbij Park Sonsbeek als inspiratiebron dient. Ook het Wandelcafé en de zondagse parkwandelingen staan deze maand in het teken van 'Bewust Wandelen'. De parkgidsen hebben daarvoor een speciale cursus bijgewoond, zodat ze het thema kunnen verwerken in hun wandelingen.

Hand in hand

De opzet van de wandelingen is om de deelnemers bewust te maken van hoe men in het verleden op een duurzame wijze met de aarde en met de natuur omging en hoe we daar in het heden van kunnen leren. Onderwerpen die in de maand juni tijdens de geomantische wandelingen aan de orde komen zijn onder andere 'Bewust wandelen hand in hand met St. Jan door Sonsbeek'

'Heilige boomstructuur in Sonsbeek' en 'Leylijnen en geomantische structuren in het park in relatie met de stad Arnhem'. In de laatste uitgave van het tijdschrift 'Bewust Wandelen', treft u een speciale bijlage aan over de themamaand, met onder andere veel achtergrondinformatie over het park en de diverse wandelingen.

Ook staat er een complete geomantische wandeling langs de St. Jansbeek in beschreven, die u op eigen gelegenheid, zonder gids, kunt lopen. Het tijdschrift is verkrijgbaar bij De Watermolen en kost € 4,80.

Geomantische wandelingen

U kunt nog een paar geomantische wandelingen meebeleven. Alle wandelingen starten van-af Bezoekerscentrum De Watermolen. Deelname: € 10,- (incl. drankje + boekje). De Gidsenwandelingen zijn gratis

Zondag 23 juni

10.00 uur: 'Heilige boomstructuur in Sonsbeek'

13.00 uur: 'Leylijnen';

13.30 uur: Wandeling o.l.v. een Parkgids.

Zaterdag 29 juni

Dag voor de Architectuur.

10.00 uur: 'Huisonderzoek van een parkgebouw';

11.00 uur: 'Structuur in mens en natuur';

13.00 uur: 'Huisonderzoek van een parkgebouw';

15.00 uur: 'Vormtaal van Mens en Natuur'

Zondag 30 juni

13.00 uur: 'Hand in hand met St. Jan door Sonsbeek';

13.30 uur: Wandeling o.l.v. een Parkgids, met aandacht voor het thema 'Bewust Wandelen'

Levendige ledenvergadering

Er waren maar liefst ruim vijftig leden aanwezig. De secretaris Luuk Broer bedankte de vertrekkend voorzitter Richard Veenvliet voor zijn bijdragen in de afgelopen drie jaar. De voorzitter die wegens een nieuwe baan elders zich niet herkiesbaar stelde, nam afscheid met bloemen voor zijn medebestuurleden en nam, zo zei hij vele goede herinneringen aan de drie jaar mee.

Voor hij de hamer overdroeg liet Veenvliet de belangrijkste activiteiten van de Vereniging in het afgelopen verenigingsjaar nog eens de revue passeren.

Het jaar begon met de samenwerkingsovereenkomst met Bezoekerscentrum De Watermolen. De twee organisaties blijven zelfstandig maar passen een taakverdeling toe. Onze Vereniging is de hoeder van de drie monumentale parken en treedt namens de ruim 600 leden onafhankelijk op voor het behoud, onderhoud en verantwoord gebruik van de parken.

De Watermolen organiseert activiteiten in en rond de parken, zoals ontvangst van en voorlichting aan parkbezoekers, educatieve tentoonstellingen en wandelingen onder leiding van parkgidsen. De Watermolen verleent faciliteiten aan de Vereniging, waartegenover de Vereniging als vergoeding een deel van de contributie-opbrengsten afdraagt. Zo'n 100 ex-Watermolenaars werden lid van de Vereniging Vrienden van Sonsbeek. De samenwerking verloopt goed. Het afgelopen jaar gaf De Watermolen voor eerst een Sonsbeekgidsje uit waarvan 70.000 exemplaren werden uitgereikt. De uitgifte van het gidsje werd gesteund door de Vereniging en andere organisaties in en rond de parken.

Er trad een nieuwe redactie aan voor het Infobulletin.

Het was ook het jaar van de tentoonstelling Sonsbeek 9. In het kader van Sonsbeek 9 organiseerde de Vereniging voor leden ter introductie een lezing over de tentoonstelling met een diner. Het werd een geslaagde avond.

Als hoeder van de parken moest de Vereniging optreden om te voorkomen dat een 130 jaar oude beeldbepalende linde aan de Zypendaalseweg onnodig werd omgehakt. Samen met omwonenden werd een rechtszaak aangespannen en gewonnen. De rechter bepaalde, dat de gemeente Arnhem gezien het bestemmingsplan Sonsbeek geen vergunning had mogen afgeven voor het kappen van de boom. De rechter bepaalde verder dat de aanvrager van de vergunning, het Watermuseum, met kappen moest wachten tot na de bezwarenprocedure en een eventueel volgende rechtszaak. Omdat die procedures te lang zouden duren heeft het Watermuseum de vergunning bij de gemeente weer ingeleverd. De bouw van het Watermuseum is inmiddels gestart en de boom is goed afgeschermd.

Het bestuur is nu bezig met het voorbereiden van een 'Vriendendag' en met plannen voor restauratie van de ijskelder in park Sonsbeek.

Financieel verslag

Penningmeester Kees Hoogendijk meldt een overschot van € 3180,- op kasbasis over het afgelopen jaar. Het overschot wordt toegevoegd aan het eigen vermogen. De kascontrolecommissie bestaande uit de heren Van der Minnen en Wiebe Uithof doet verslag van z'n bevindingen en geeft een positief advies

De algemene ledenvergadering van de Vrienden van Sonsbeek eind maart, het was de laatste onder voorzitterschap van Richard Veenvliet is mede door de bijdrage over Lorentz van Alex Schoonderbeek en de discussie over de paarden van Belinda de Bruykere een zeer levendige bijeenkomst geworden.

Richard Veenvliet

In het Infobulletin van maart hebben we al u geïnformeerd over de kunstwerken die door de gemeente Arnhem zijn aangekocht van de negende Sonsbeektentoonstelling Locus Focus.

Daarbij is de aankoop van het kunstwerk Erratic Rocks van Gabriel Kuri helaas onvermeld gebleven.

Het gaat om de stenen met nieuwsberichten en dergelijke die onder meer bij de hangbrug in Sonsbeek te zien zijn.

aan de ledenvergadering. Daarop verleent de ledenvergadering decharge aan de penningmeester over het jaar 2000. De heer Van der Minnen treedt af en wordt in de commissie opgevolgd door Carla Muntinga. De leden gingen accoord met de begroting 2002, de nieuwe contributiebedragen en de voordracht voor samenstelling van het dagelijks bestuur (zie pagina 2). De leden van het dagelijks bestuur nemen voorlopig samen het voorzitterschap waar.

Lid van het algemeen bestuur zijn:

Cees van Esch (Gelders Genootschap), Jan Kramer (Prodesse Conamur), Mimi Huibers-van Neck (IVN), Koos de Vos (CNME) en Jan Wessels (dienst SO Gemeente Arnhem)

Na de formele vergadering verzorgden Alex Schoonderbeek, directeur van het voormalige gemeentearchief en Tamara Oosterlaar, van de gemeentelijke dienst MO, enkele presentaties waarover we u elders berichten.

Schouwgroep

Kees Tutein Nolthenius was vele jaren de vertegenwoordiger in de schouwgroep voor de parken. Hij nam onlangs afscheid. Het bestuur van de Vrienden zoekt een kandidaat met bij voorkeur de nodige deskundigheid met betrekking tot het beheer van parken en bossen. Aanmelden bij secretaris Luuk Broer.

‘Geen beeldentuin maar stadspark’

Tamara Oosterlaar, van de gemeentelijke dienst MO, gaf op de jaarvergadering van de Vrienden van Sonsbeek een toelichting op het aankoopbeleid van de gemeente. Zij werd daarbij gesteund door beeldend kunstenaar Eugene Terwind, lid van de gemeentelijke kunstcommissie.

Zoals verwacht gaf de beslissing tot het aankopen en opnieuw ophangen van de paarden van Belinda de Bruykere een heftige en emotierijke discussie tussen voor- en merendeels, tegenstanders. Tamara Oosterlaan bevestigde dat de gemeente de paarden heeft aangekocht. Volgens een enquête stonden de paarden nummer 2 in de publiekswaardering.

Nummer 1 werd de jurk in de Grote Kerk. De paarden zijn nu tijdelijk uitgeleend voor een tentoonstelling elders. De bedoeling is om ze deze zomer weer op te hangen in het park. Ze worden niet geconserveerd en zullen in een jaar of drie vergaan zijn. Kunst wordt niet meer gemaakt voor de eeuwig-

heid, stelde Eugene Terwind.

Enkele deelnemers aan de vergadering kondigden juridische stappen aan om de hernieuwde plaatsing van dit kunstwerk in het park tegen te houden.

De andere aangekochte kunstwerken van Locus Focus gaven nauwelijks aanleiding tot discussie. De tuindersvereniging gaat zorgen voor het onderhoud van de grasheuvel van Peter Santino aan de Parkweg tegenover De Boerderij. De bollen in de Koude Vijver zijn nu in onderhoud maar komen op die plek terug. Het is overigens gemeentelijk beleid om objecten van Sonsbeektentoonstellingen niet permanent te verzamelen in het park omdat zulks storend is voor volgende Sonsbeektentoonstellingen. Sonsbeek is immers geen beeldentuin maar een stadspark.

Om over aankopen en plaatsing te praten kan eventueel contact worden opgenomen met Tamara Oosterlaan (Gemeente Arnhem, afd. Cultuur, tel.: 3774904)

Hendrik Antoon Lorentz (1853-1928)

Eind dit jaar is het 100 jaar geleden dat Hendrik Antoon Lorentz (1853-1928) de Nobelprijs voor natuurkunde ontving. In 2003 wordt herdacht dat Lorentz 150 jaar geleden in Arnhem geboren werd. In 1928 is de geleerde in Haarlem overleden. In 2003 is dat 75 jaar geleden. Er zijn dus redenen genoeg om eind dit jaar, begin volgende jaar weer eens stil te staan bij het leven en werk van deze beroemde Arnhemmer.

Door het Bezoekerscentrum de Watermolen en De Vrienden van Sonsbeek zijn de eerste stappen gezet om een en ander voor een herdenking uit te werken.

Als een heel boeiende opmaat bracht Alex Schoonderbeek, directeur van het vroegere gemeentearchief, voor de Vrienden tijdens de jaarvergadering alvast de tijd waarin de beroemde natuurkundige in Arnhem woonde en werkte met beelden van de stad in de 2e helft van de 19e eeuw tot leven.

Hendrik Antoon, geboren 18 juli 1853 was de eerste zoon van een tuinman Gerrit Frederik Lorentz en Geertruida Winkel. Het gezin woonde aan de Steenstraat. Toen Hendrik vier jaar oud was overleed zijn moeder en hertrouwde zijn vader met Luberta Hupkes.

In 1866 werd in Arnhem de eerste HBS geopend en de begaafde Hendrik startte direct in de derde klas. Hij was, van 1872 af,

al heel jong dus, zes jaar leraar aan dezelfde HBS, voor hij definitief uit Arnhem, naar de Universiteit van Leiden vertrok.

Op 22 jarige leeftijd kreeg hij de doctorsbul uitgereikt en drie jaar later betrok hij zijn eerste leerstoel, eveneens in Leiden. Zijn gezag als geleerde was groot.

Maar hij was niet alleen de hoogleraar in de theoretische natuurkunde, de man die de grondslag legde voor de overgang van de oude naar de nieuwe natuurkunde; hij studeerde ook klassieke talen, Frans, Duits en Engels en was een prominent lid van de commissie van Wetenschappen die de drooglegging van de Zuiderzee beoordeelde. Alex Schoonderbeek vertoonde een opmerkelijk filmpje uit 1931 over de opening van het Lorentz-monument door prinses Juliana en een film 'In Arnhem staat een beeld' uit de jaren 50 rond enkele monumen-ten in de stad, waaronder het Lorentz-monument.

De beelden die Alex Schoonderbeek op de jaarvergadering vertoonde, riepen bij één van de Vrienden, Carla Muntinga uit Oosterbeek, al direct herinneringen op. Zij vertelt:

“Het moet in de winter van 1946-1947 zijn geweest. Wij waren net naar Arnhem verhuisd en ik mocht voor het eerst naar de 'grote' school. Die school werd na enkele maanden wegens brandstofgebrek gesloten. Toch duurde mijn teleurstelling daarover niet lang want Arnhem had mij als kind van zes die winter heel veel te bieden. Zo liep ik aan de hand van mijn vader over de dichtgevroren Rijn naar de andere oever; een belevenis om nooit te vergeten. Waar ik ook met weemoed aan terugdenk is het sleetje rijden in Sonsbeek, over de lange spannende heuvel helemaal tot beneden. Bovenop die heuvel stond een bronzen beeld van dr Lorentz. Het beeld was hol en van anderen hoorde ik dat aan de achterkant een groot gat zat, waar je doorheen kon. Ik kroop er direct in en stond rechtop in het duister, in onze beroemde Nobelprijswinnaar. Dat heb ik die heerlijke lange winter menig keer herhaald. Al een paar winters later kreeg ik het niet meer voor elkaar me door het gat te wringen en nog later toen ik vrienden de bijzondere schuilplaats wilde tonen, was het gat dichtgemaakt en had ik als tiener reeds een herinnering aan vroeger.”

Colofon

Het **Infobulletin** is een uitgave van de Vrienden van Sonsbeek en het Bezoekerscentrum De Watermolen. Het bulletin verschijnt vier keer per jaar. Het wordt gratis toegezonden aan de leden van de Vereniging Vrienden van Sonsbeek.

ISSN 1567-1054

Redactie: Jan van Os
Jos Diender
Tom Melsert

Bijdrage: Luuk Broer
Annelies Verheij

Eindredactie: Carel Otten
Vormgeving: Gerjan Wering
Druk: Presikhaaf Grafische
Diensten, Arnhem

Foto's: Carel Otten
Tekening omslag:
Hendrik Postma

Redactie-adres:
Cattepoelseweg 101
6815 CA Arnhem
tel.: 026 445 00 20,
fax: 026 445 06 84

e-mail:
ampersand.arnhem@planet.nl

Op zondagmiddag swingt Sonsbeek

Arnhem een saaie stad? Hoe kom je erbij. In de zomermaanden kun je zelfs elke zondagmiddag van 14.00 tot 17.00 uur een gratis Park Open-festiviteit in Sonsbeek bezoeken. Op de Ronde Weide aan de voet van de Belvédère worden in juni, juli en augustus weer concerten en andere culturele activiteiten georganiseerd.

De organisatie Park Open doet dit al sinds 1991. De sfeer is altijd ongedwongen. Honderden mensen, jong en oud, genieten van een muziek, dans- of theateervoorstelling. Alles is gratis behalve de drankjes aan het buffet.

Het leuke is dat het aangekondigde programma ALTIJD doorgaat, tenzij de weergoden op voorhand aangeven absoluut niet te willen meewerken.

Ook de kleinere kinderen hoeven zich niet te vervelen. Voor hen is er een springkussen en vaak een ijscoboer. De Ronde Weide is het makkelijkst via de kleine, noordelijkste ingang van Park Sonsbeek aan de Apeldoornseweg te bereiken. Viervoeters mogen mee, maar dan wel aangelijnd.

Een greep uit het programma:
30 juni: Rich Wyman, eerlijke solid rock.
21 juli: Alliance North Sud, Afrikaanse pop.
28 juli: Reggae Roadblock.

Om op de hoogte te blijven van het programma en het laatste nieuws, kun je je via de site www.parkopen.nl abonneren op de wekelijkse nieuwsbrief van Park Open.

Andere evenementen in Sonsbeek:

Theater Avenue 2002

Van 8 t/m 11 augustus rond De Witte Villa. Muziek-, cabaret- dans- en theateervoorstellingen. Openingstijden 14.00 - 24.00 uur. Toegang gratis; voorstellingen van € 1,- tot € 10,-

Gelderse Muziek Zomer

In het weekeinde van 3 augustus worden in Sonsbeek muzikale activiteiten georganiseerd.

Oostpool

Toneelgroep Oostpool met de familievoorstelling Dubbeldooier in spiegel tent naast de Witte Villa van do. 18 juli tot en met zo. 21 juli.

Vis à Vis

ZOOM de nieuwste voorstelling van Vis à Vis over een hardnekkig volkje dat haar toevlucht heeft gezocht in de middenberm. Speeldata: 28 (try-out), 29 (première) en 30 juni, 3 t/m 7 juli en 10 t/m 14 juli. Aanvang: 22.15 uur, Ronde Weide.

Promenade concerten

Van 12.00 tot 14.00 uur zondagse concerten op het vlot in de Grote Vijver. 23 en 30 juni; 7 juli; 25 augustus; 1 september. Toegang gratis.

Retour afzender/adreswijziging

Mogelijk is de adressering niet juist. Wilt u in dat geval zo vriendelijk zijn om hieronder de juiste gegevens in te vullen en het blad 'retour afzender' of deze strook in een enveloppe terug sturen naar de Vrienden van Sonsbeek, Zijpendaalsweg 24A, 6814 CL Arnhem.

Het correcte adres is:
Naam:
Postcode:
Plaats:
Straat:
Reden retourzending:

PTT Post
Port betaald